

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Összör hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Helyedij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsebet-ter 9. z.)

Nyilttéri cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt. — decz.	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Az erdélyi hazarész közoktatásügyi képe.

II.

(M. A.) Midőn 1867. évi mart. 10-én a
magyar kormány megkezdte, az erdélyi haza-
rész középtanodáit következő állapotban
találá: volt egy a kormány közvetlen felügye-
lete s intézkedése alá helyezett állami főgym-
nasiumunk, mely kincstári alapból tartatott fenn
s volt továbbá tíz gymnasium, melyek kiadásai
az erd. kath. tanulmányi alapból fedeztettek.
Ide nem számítva a prot. és gör. kel. gymna-
siumokat, mint a melyek iránt az illető hitfe-
lekezetek intézkedtek. A kormány közvetlen in-
tézkedése alá helyezve csak egy al-reáltanodánk
létezett, a kincstári alapból fenntartott gy.-szt.-
misklósi, ezenkívül volt az ág. hitvallásának
egy főreáltanodájuk N.-Szebenben, mely a kinc-
stári alapból 5000 frt évi segélyt húzott — s
ezt a törvényhozás engedélyezése folytán jelen-
leg is élvezi — s három al-reáltanodájuk, me-
lyek azonban szerves kapcsolatban állanak az
illető gymnasiumokkal.

Az erdélyi hazarész összes gymnasiumai-
nak akkori állását, párhuzamosan a jelenlegi-
vel, e táblázatban állítók össze.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A nővérek.

Beszély.

Ira: Gerstácker Frigyes.

III.

A látogatás.

(Folytatás.)

A megszólított összevont, vérpiros lett, de
hirtelen, kissé éles hangon — mi egyébiránt jól ál-
lott neki — viszonzá:

— Uram, alkalmasint esalódik ön az egyénben
— nincs szerencsém önt ismerni — s tánczosnőjének
félíg elfojtott nevetése közben a két fiatal hölgy
megfordult s zavarukban csak nem futva hagyák oda
a sétányt, bekanyarodtak a „kereszt utcába” s itt
börkocsiba ülve haladtak a régi várostéren
át, be a vár utcába s még azon is tul.

Alfred az első perczben mintegy megkövül-
ten állott; úgy érezte, mintha nagy csapást mértek
volna fejére, mily kedves és nyájas volt hozzá Hul-
da mindig az erdőben — és most? „Alkalmasint esa-
lódik ön uram! ő csalogdni ily arcú és kellem-
mel szemben.

De mialatt e gondolatok átjárták agyát, nem
maradt egészen tétlenül, szemeivel kísért a két
fiatal hölgyet, míg azok a szegletnél bekanyarodtak
s akkor sietve követé őket s látva, hogy azok ko-
csiba ülnek, egyetlen percnyi haladék nélkül ő is
magához inte egy béőkocsist s hirtelen beülve meg-

Az intézet helye	Az 1867-ki tanévben			
	Osztá-lyai.	Tanára-i.	Hallga-tói.	Érettség vizsg. tettek.
N.-Szebeni (állami fő.)	VIII	13	439	17
„ (ág. fő.)	VIII	16	272	16
Brassó (kath. tanoda)	VII	8	99	—
„ (gör. kath.)	VIII	13	219	6
„ (ágost.)	VIII	17	198	15
Kolozsvár (kath.)	VIII	17	573	49
„ (helv.)	VIII	15	370	30
„ (unit.)	VIII	13	302	35
M.-Vásárhely (kath.)	IV	6	109	—
„ (helv.)	VIII	24	644	27
Gy.-Fehérvár (kath.)	VI	14	173	—
Sz.-Udvarhely (kath.)	VIII	12	137	14
„ (helv.)	VIII	17	262	28
Cs.-Somlyó (kath.)	VII	10	187	—
Sz.-Ujvár (kath.)	IV	5	100	—
Erzsébetváros (kath.)	IV	6	35	—
Balázsfalva (g. kath.)	VIII	13	376	38
Naszód (g. kath.)	VI	7	112	—
Beszterce (ág.)	VIII	19	106	4
Medgyes (ág.)	VIII	20	119	4
Segesvár (ág.)	VIII	19	153	9
Szász-Régen (ág.)	IV	8	77	—
Szász-Sebes (ág.)	IV	10	108	—
N.-Enyed (helv.)	VIII	13	528	33
Szászváros (helv.)	VIII	14	360	6
Sepsi-szt.-György (helv.)	IV	6	151	—
Ó-Torda (unit.)	V	7	80	—
Sz.-Keresztur (unit.)	V	9	187	—
Torockó (unit.)	II	1	17	—

Az intézet helye	Az 1871-ki tanévben			
	Osztá-lyai.	Tanára-i.	Hallga-tói.	Érettség vizsg. tettek.
N.-Szebeni (állami fő.)	VIII	16	306	17
„ (ág. fő.)	VIII	17	258	14
Brassó (kath. tanoda)	VII	11	102	—
„ (gör. kath.)	VIII	14	162	10
„ (ágost.)	VIII	17	153	12
Kolozsvár (kath.)	VIII	17	521	48
„ (helv.)	VIII	16	313	29
„ (unit.)	VIII	13	190	26
M.-Vásárhely (kath.)	VI	8	132	—
„ (helv.)	VIII	18	593	32
Gy.-Fehérvár (kath.)	VI	12	169	—
Sz.-Udvarhely (kath.)	VIII	13	133	17
„ (helv.)	VIII	17	242	21
Cs.-Somlyó (kath.)	VII	10	156	—
Sz.-Ujvár (kath.)	IV	7	80	—
Erzsébetváros (kath.)	IV	6	35	—
Balázsfalva (g. kath.)	VIII	14	308	22
Naszód (g. kath.)	VIII	14	176	14
Beszterce (ág.)	VIII	19	129	5
Medgyes (ág.)	VIII	16	116	4
Segesvár (ág.)	VIII	18	144	9
Szász-Régen (ág.)	IV	8	120	—
Szász-Sebes (ág.)	IV	9	118	—
N.-Enyed (helv.)	VIII	11	408	21
Szászváros (helv.)	VI	15	230	—
Sepsi-szt.-György (helv.)	IV	6	165	—
Ó-Torda (unit.)	V	7	67	—
Sz.-Keresztur (unit.)	V	9	180	—
Torockó (unit.)	II	1	10	—

Mint ezen összeállításból kitetszik, az er-
délyi hazarésznek összesen 29 fő- és algym-

paranlsó a kocsisnak, hogy a: előttük való kocsi
kövesse s mihelyt az megáll, ő is hasonlót tegyen
de mindig 50 lépésnyi távolban tartván magát.

A bérkocsisok igen bícs férfiak s hivatásuk-
nál fogva nem egy érdekes tapasztalatnak jöhetnek
nyomára. Ily alkalmaknál különös éles észsz el bir-
nak — ama kocsi, miként ő is láthatta, két gyö-
nyörű fiatal nő szállt be; a fiatal tiszteske tudni
akarta lakásukat s ilyenmő ügyet senki jobban el-
intézni nem tud mint épen ő.

Az első kocsi a régi hidnak tartott, azon át ro-
bogott — tehát Ujhely felé — a nagy fasoron vé-
gig, bekanyarodott a királyutczába s mindjárt ele-
jén egy ház előtt megállott, percz alatt Alfréd lo-
vai is megállapodtak.

Alfréd kinyitotta volt a kocsi elején levő ab-
lakot s a kocsis köpenyétől elfedve nézett ki. De
csak egy hölgy szállott ki s társnőjét köszöntve egy
kis kerten át lakása felé siette. A kocsi tovább ha-
ladott s kocsisunk kissé nehézkesen hátra fordult to-
vábbi rendeltetére várva.

— Csak hajts tovább, hangzék a parancs.

— Tehát nem az igazi volt, jegyzé meg.

Alfréd mosolyogva rázta fejét s a jármő zö-
rögve haladtott tovább, míg az első kocsi megállott s
ez uttal a másik hölgy is kiszállott.

— Hajts el csöndesen — mondá Alfréd —
hogy megnézhessem a házszámot.

Nem volt többé oka titkolódnia, mert látta,
hogy rég kitalálták szándokát.

A kocsis ügyesen hajtott el szorosan a ház előtt
s csak a szögleten állapodott meg.

Parancsolja hogy tovább hajtsak? kérdé a mint
itt, biztos távoleba sovány lovait megállítá.

nasiuma van; ezeknek pedig volt az 1867-
tanévben 188 tanostálya, 352 tanára, 6593
hallgatója, kik közül érettségi vizsgát tettek
331-en. A lefolyt 1871- tanévben tett a tan-
ostályok száma 190-et, a tanároké 359-et, a
hallgatóké 5716-ot, s az érettségi vizsgát tet-
teké 301-et. Vagyis a tanerők s tanostályok
száma mutat ugyan némi csekély emelkedést,
ellenben a tanulók száma megapadt 877-el,
s az érettségi vizsgáké 30-al. Általában ezen
összeállításnak nem a legörvendetesb tanulsága
az, hogy a lefolyt 5 év alatt gymnasiumaink
mondhatni épen semmit sem gyarapodtak.

Némileg ellensúlyozzák a gymnasiumi ta-
nulók számának csökkenését a reáltanodák,
melyek a magyar kormány alatt Erdélyben is
jelentékeny lendületet nyertek, a fennebb meg-
nevezett ily intézetek mellé Sz.-Udvarhelyen
fő- és Déván alrealtanoda állítottatott, s a már
előbb létezett reáltanodákban is megsaporodott
az 1871- tanévig a tanárok száma 7-el, s a
tanulóké 220-al.

Egészben véve, középtanodáink mindaddig
mostoha gyermekei voltak egy a kormány, mint
a törvényhozás cultus-ügyi politikájának. Az
új közoktatásügyér, Trefort Ágoston kezdemé-
nyezése azonban remélentünk engedik e téren is
minél hamarabb az üdvös reformokat. A mi a
felső tanintézeteket illeti, vannak a) hit-
tanintézetek

	tanára-i tanuló-i.	
	tanára-i	tanuló-i
Gy.-Fehérvárt r. kath.	1867-ben 7.	54
	1871-ben 10.	48
Balázsfalva g. cath.	1867-ben 5.	54
	1871-ben 5.	51
Szamosujvár g. e.	5.	53—66
Nagy-Szeben g. k.	4—5.	25—116
Beszterce ág. hitv.	7—9.	43—4
Brassó „ „	15—6.	11—9
Medgyes „ „	6—9.	15—26
N.-Szeben „ „	5—4.	24—12
Segesvár „ „	10—12.	43—26
N.-Enyed helv. h.	5	81—82
Kolozsvár unit.	5	39—22

b) jogakadémiáink voltak Kolozsvárt 1867-ben
két tanár s 256 tanuló, 1871-ben nyolcz ta-
nár, s 208 tanulóval, s Nagy-Szebenben 1867.
tizenny tanár s 165 tanuló, 1871-ben 9
tanár s 76 tanulóval. A n.-enyedi két éves
tanfolyam (2 tanár, 31 tanuló) helv. hitv.
jogakadémia időközben megszűnt. A nevezett
két királyi jogakadémián a rendes három évi
mellett négy éves tanfolyam is állott fenn, de
a szerzett tapasztalatok figyelembe vételével a
három évi meg lőn szüntetve, s csak a négy
éves tanfolyam tartatott fenn.

— Nem, — kiszállok — A kocsis elégtűten
távozott borralalójával, s Alfréd szabad folyást en-
gedve gondolatának alá s fel járkált még egy ide-
ig a ház előtt, a nélkül hogy valakit az ablaknál
megpillantott volna. A lakás kihalltnak látszott.

Különbén igen egyszerű mód állott előtte ama
ház lakói felől tudomást szerezni: csak egy czimtart
kelle felütnie. E kis laknak nem oly kinézése volt
mintha abban több család is laknék, s a legköze-
lebbi kereskedrben megtudhatja a nevét.

Ime itt van: Fővadászmester Rankhorst
Pál — tehát Rankhorst Hldának hívják s ezzel
megnyugodva sietett vissza a városba, hogy valami
közelebbi is megtudjon a család viszonyairól.

S vajjon merje-e felkeresni őt? Nem utasítá-e
el Hulda egész megvetéssel és hidegen, sőt el is
tagadta, hogy valaha látta volna?

Igaz, nem volt egyedül, lehetséges, hogy csak
barátja előtt akart szimlelni s ez esetben nem jó
jel-e ez reá nézve? — Azonban daczára e sokszerű
izgatottságnak, végre megéhezett; különben ebéd
ideje levén, elhatározá, hogy fenn a terrasseon fog
étkezni s e czélból csöndesen lépdelt ez oda vezető
nehány lépcső fokon fel.

Előtte ballagott — még lassabban mint ő s
időnként gyönyörködve a pompás kilátásban — egy
magas természetű fiatal ember, igen elegans öltözékben
alkalmasint hasonlóan idegen ki e terráce szépségét
illően méltányolja.

A mint Alfréd elhaladtott mellette, visszafordult,
hogy arcját is láthassa, a másik perczben azonban
élénken hozzá lépett s kezét megragadva felkiáltott:

— Kurt — lehetséges-e — mjt keressz te is
Drezdában?

A folyó év végre teljesíté az erdélyi ha-
zarész culturali életének egyik rég táplált óhaj-
tásait is a kolozsvári egyetem felállításá al-
tal, melyben az imént említett jogakadémia s
a szintén Kolozsvárott fennállott orvos-sebészti
tanintézet is (13 tanár, 48 tanuló) beolvadtak.

— Az állami levéltár felállításá és szerve-
zése tárgyában a képviselőház határozata folytán
összehívott enquette f. hó 22-én az akadémia palotájá-
ban második ülést tartotta. Megjelentek Horváth
Mihály püspök, Groisz Gusztáv min. tanácsos,
Frankl Vilmos, Thaly Kálmán, Nagy Imre,
báró Nyáry Albert és Pauler Gyula. Frankl Vil-
mos, mint a szervezési javaslat kidolgozására kikü-
ldött bizottság előadójá bemutatta a bizottsági mun-
kálott, mely élénk eszmecserére adott alkalmat. A
néhány pontjaiban módosított munkát a belügymi-
niszter urhoz azon kéressel fog fölterjesztetni, hogy
azt a képviselőháznak mielőbb bemutassa, s a levél-
tár felállítására szükséges összegeket még a jövő évi
költségvetésbe fölvegye. Az állami levéltár alkat-
részeit képezendő, e munkát értelmében, a magyar
és erdélyi udvari kancellária, a m. kir. helytartó-
tanács, s az erdélyi főkormánypszék, a magyar kamara,
az erdélyi fiskus levéltára, végre u. n. országos és
nádori levéltár. Ezen levéltárak összesítettnek, s a
külföldi levéltárak mintájára, tekintettel a történet-
tudomány mai állására és a hazai viszonyokra, fog-
nak rendeztetni, oly módon, hogy fölhasználásuk
mind a kormányzati mind a tudományos czélokra
lehetőleg megkönnyíttessék. Az enquette javaslatba
hozza azt is, hogy a hiteles helyek és a hatóságok
levéltárai állami felügyelet alá helyezzessenek. Min-
tán Európának minden művelt állama már évtizedek
óta bir ily központi levéltárral, és a tapasztalás ki-
tűntette, hogy ily államlevéltár mind a kormányzati
czélok tekintetében, mind a történettudomány eme-
lése érdekében nagy fontossággal bir: remélteni le-
het, hogy a képviselőház készségesen fogja megsza-
vazai az összegeket, melyek a magy. kir. állami
levéltár létesítésére megkívántatnak.

— Az 1871-ik évi zárszámadásba alkalmunk
volt — írja a „P. N.” bepillantani. A zárszámadás
annyiban minden esetre következő eredményt tűn-
tet fel ezen évről, a mennyiben a hiány 17 milli-
óval kisebb, mint a mlyenre a törvényben előírá-
nyozva volt. Az 1871-iki budget törvény és az ezt
kiegészítő törvényekkel egyanis az összes szükség-
letet 263.086,572 forintban, az összes fedezetet 242 m.
526,210 forintban és e szerint a hiányt 20.560,362
forintban állapították meg. Tényleg azonban a ki-
adás csak 238,512,030 frtra ment, a bevétel nem
érte el ugyan az előirányzott magasságot, a mennyi-

— Alfréd! te vagy? mondá örömmel barátja.
Tehát csak még is feltaláltak, pedig már szinto
kétkedtem benne, miután nem tudtam szállásod.
De hát ki nem jó Drezdába? Nem központja-e ez
mit természeti s művészeti szépségben nyújt Né-
metország? Is inkább azon bámulhatnál, ha
nem jöttem volna ide.

(Folyt. köv.)

Shakspere-tanulmányok.

Egressy Ákostól

„Opinionum commenta delect dies,
natura judiciae confirmat.”

I.

Hamlet.

(Folytatás.)

E hangulatot átvisszi azon jelenetre is, midőn
Rosenkranz és Guildenstern visszajőnek, s ezek
egyikét azon nevezetes unszolással, hogy: „j á t s z é k
a f u v o l á n,” saját hálójában fogja meg, s e szen-
vedélyes keserűséggel alkalmazott hasonlításal:

„játsszanak akarnátok rajtam, is-
merni bilentyűimet” sat.

mind a kettőt elutasítja magától. Az érkező Polo-
niussal, — ki azon küldetéssel jön, hogy a királyné
Hamletet hivatja, — hasonló guynnyal báúik, s
hogy őt mielőbb lerázhassa nyakáról: az örültét játsz-
va, visszának „tetsző kérdéseket intéz hozzá, me-
lyekre Polonius helybenhagyólag felel; mert Ham-
letet valóban tébolyodottnak hiszi.

Miután Hamlet a két udvarit és Poloniust
komolyan is biztosította arról, hogy annyához el fog
menni: magára marad, s következő beszédét:

en 235.146.193 forintot tesz, azonban a hiány mégis csak 3.365.837 frt. és így, mint mondták, az előirányzott deficithez képest az eredmény 17.194.524 forinttal kedvezőbb.

A bevételeknél mutatkozó hiány az egyenes adóknál 1.591.473 forintot tesz. Az egyenes adók növekedésben vannak ugyan, mert a ház- és jövedelmi adó 824.000 forinttal többre mentek az 1870-diki eredménynél; azonban az alvadások előfordult nagymértű árvíz s egyéb elemi csapások következtében 2.414.000 forinttal kisebb a földadó jövedelme s lenyomja az egyenes adóknak különben emelkedett eredményeit.

A só-jövedék tiszta jövedelme 1871-ben 659 ezer 571, a dohány-jövedék 2.670.000, az államvagyon 708.000 forinttal kedvezőbb az előző évhöz képest.

Egy részt a jövedelmek emelkedése, más részt pedig az előirányzott kiadásoknak meg nem történte okozza tehát, hogy a törvényben előirányzott igen tetemes deficit aránylag csekély összegekre szállott alá.

Országgyűlés.

Pest, nov. 23.

Több kérvény benyújtása után:

Koriz mics László, mielőtt a házszabályok rendeleite folytán tegnap benyújtott határozati javaslatát bővebben kifejtené, mindennek előtt kijelenti, hogy a lehető legnagyobb tárgyilagossággal kíván a földadónak megfelelni. Mint már tegnap említé, a képviselőházban gyakrabban fölmerült sajnos jelenetek főleg két okra vihetők vissza: az egyik véralakunkban fekszik, melynek hevésségét még növeli pártállásunk, a másik a házszabályok hiányosságában. Az előbbin segíteni vajmi nehéz; ehhez a szenvedélyek fékezése és műveltség szükséges. Reményli, hogy e bajon előbb-utóbb túl fogunk esni és ha nem esnénk át, szomorú képét látna hazánk jövőjének.

A mi a házszabályokat illeti, azok nem foglalnak magukban elég biztosítékot arra, hogy a többség akarata érvényesüljön, s hogy ne kerüljenek fölszínre oly események, melyek a parlament tekintélyét aláássák. Fő oka e sajnos jeleneteknek azonban minden esetre a pártoknak egymással szemben elfoglalt állásában keresendő. — Sajnálatát fejezi ki, hogy az ellenzék a ház jobboldalával szemben nem ellenzéki, hanem néha valóban ellenséges állást foglal el. Ha ilyenkor oly események fordulnak elő, melyek sértik a parlament méltóságát, akkor a házszabályokban az mondatik: a „ház rendelkezik“, s a főrendelkezés fölötti tanácskozás elhúzódhatik napokig, sőt hetekig, a legégetőbb reformkérdések árán. Szóval a többség nem érvényesítheti akarátát.

A többség pedig a parlamentarizmus természeténél fogva változik; s ki azt mondja, hogy a többség nem többség, az a leginstitucionalisabb elvet proclamálja. Ez lehet kezdete a forradalomnak, lehet kezdete az anarchiának, lehet kezdete az absolutizmusnak. (Élénk tetszés jobbról.)

Ha a házszabályok átalakíthatatlanok nem fognak ugyan megakadályoztatni ily sajnos események, de legalább azoknak hosszú időre kinyúló uralma tételt lehetetlenné. Ez egyszersmind időt fog biztosítani a parlamentnek a haza fejlődésére szükséges intézkedések megtételére. Nem tagadja meg szóló az ellenzékől sem a legbiztosabb hazafias intentiót, de tagadja azon politikának helyességét, melyet követ. Egy nagy hibája van az ellenzéknek, s ez az, hogy nem akarja megérteni és elhinni, hogy az ország nagy többsége sanctionálta a többség politikáját. Ha ennek tudára fog jutni egyszer az ellenzék, akkor,

„Most van az éjnek rómjárom szak“ stbt oly férfias elhatározással kezdi, melyből azt lehetne következtetni, hogy boszuját tétozás nélkül végrehajtja; azonban egy ösztönszerű sugallat mely sorsát mintegy inténzi látszik hangulatának ismét más irányt ad, s e szavakkal:

„— De csitt! anyámhoz.“

kiméletre serkenti, — s boszubebe újból alászáll.

Az anya iránti kegyelet, visszaemlékezés a szellem intésére, — s a már csaknem szivéhez nőtt kétség, boszuja mikénti végrehajtása iránt, — s mindazon lényét föltételező talányos elemek, melyek őt a tett terétől visszatartják váltakozó elfoglaltságban kísérik Hamletet azon pillanatban is, midőn anyájához menet: egyik teremben a királyt egyedül és imádkozásban találja.

E kedvezőnek látszó alkalmat, — meglepetésében, s pillanatnyi fölhevüléssel, — Hamlet ismét készséggel ragadja meg, s kardot is ránt, hogy a királyt meggyilkolja; de már az előbbi benyomások tulnyomó hatása alatt állván, azon reflexióval, hogy: királyt majd akkor öli meg, ha e tényre magát erkölcsileg feljogosítja érzi: kiviteli szándéka ismét fennakad.

Mivel azonban Hamlet sokkal eszmélőbb természetű, mint hogy csakhamar be ne látna, miszerint erkölcsi jogosultságot a gyilkolásra, nem találhat; tehát ez ellenmondás a feletti újabb öncsalódás, már az akarat gyöngegségét is mintegy önkénytelenül és félremagyarázhatlanul érezteti vele; s ezzel kedélyállapota, lelki fejlődése, s egész lényé uja b b v á l t o z á s t zenved.

meg van győződve, meg fog szünni a szenvedélyesség is, mely eddig annyi bajt okozott. Nem kevés azoknak száma, kik minden reményüket arra építik, hogy a magyar parlament önmaga fogja lehetetlenné tenni a magyar állam fejlesztését és fölvirágoztatását és a pártoknak egymással elkeseredett küzdelme mindazoknak örömet okoz, kik a Szt. István birodalmának fennmaradását perhorrescálják. (Helyeslés jobbról.) A határozati javaslat tárgyalását hétfőre kéri kitűzteni.

A határozati javaslat tárgyalása hétfőre tűzött ki.

Következik Simonyi Ernő határozati javaslatának főlvétele. Erre Simonyi Ernő új gyanúsításokkal tömött beszédet mond, melynek végén megjegyzi, hogy ezen gyanúsítások tovább tartásának okai azok lesznek, kik indítványát, mely minden gyanúsításoknak véget vetne — nem fogadják el; ajánlja a háznak tárgyalás alapjául való elfogadását.

Husz tag névszerinti szavazást kérvén, elnök az ülést 5 percze fölfüggeszti. Szünet után.

Először a kérdést: Kívánja-e a ház a beadott indítványt tárgyalás alapjául elfogadni: igen vagy nem? Szavazás után a 72 szavazattöbbséggel elvetette Simonyi indítványának tárgyalását.

Ló n y a y Menyhért gr. miniszterelnök bemutatja az 1869. 18. t. c. értelmé szerint az állam-főszámvevőszék által elkészített 1871-ki zárszámadásokat, megjegyezvén, hogy kinyomatásukat a miniszterium elrendelte. E szerint a főszámvevőszék által elkészített, 3 évről szóló zárszámadások vannak a ház előtt, miután az 1867- és 1868-iki zárszámadások már a múlt ülésszak alatt beadattak.

A miniszterium mindig kötelességének ismerte az állam számadásaira nézve a törvény által elrendelt feladatának a maga idején eleget tenni; mint-hogy továbbá az állam-főszámvevőszék a miniszterium irányában a törvényben megállapított ellenőrzést minden részleteiben, tehát minden szerződés kötése nézve is, annak minden körülményeire nézve tényleg gyakorolta, és így az állam-vagyon kezelését, az állam-háztartását tekintve, a miniszterium mindannak eleget, mit a törvény rendel: arra kéri a házat, méltóztassék az 1848. III. t. c. 37. szakaszának ama rendeletét, mely szerint „a miniszterium által beadott számadások megvizsgálása és jóváhagyása iránt évenként a ház intézkedik“ teljesíteni.

A ház által kimondatni kéri, hogy miután ő az 1871-dik évi számadásokat betérjesztette: továbbá miután az állam-főszámvevőszék az 1869. 1870. és 1871-diki évről a számadásokat benyújtotta — és az 1867. és 1868-iki évről a számtani vizsgálatra vonatkozó jelentések a ház előtt vannak: az 1848. III. cikk 37. szakaszában elrendelt megvizsgálás, illetőleg jóváhagyás mielőbb teljesíttessék. A megvizsgálás módját illetőleg legcélszerűbb lesz az állandó pénzügyi bizottságra bízni.

A pénzügyi bizottságnak számosak a teendői; nemcsak az államköltegetése iránt mond véleményt, hanem minden pénzügyre vonatkozólag és így az adóreformra nézve is, ha azonban a t. ház jegyzőkönyvével kimondani méltóztatik, hogy ezek az előterjesztések a pénzügyi bizottsághoz utasítottak, e bizottságnak módjában lesz javaslatot tenni az iránt, mikép történjen a számadásoknak megvizsgálása és az ezek iránti jelentés tétele.

Azon támadások következtében, melyekben az ellenzék némely tagja minden alkalommal a kormányt részesíti, szükségnek tartja, hogy azon meghagyásban, melylyel a számadások a pénzügyi bizottsághoz áttétetnek, bizonyos utasítás is találjon kifejezést, noha ez fölöslegesnek is látszhatnék, mert ama törvényben, mely a számadások megvizsgálásá-

Az ellenmondás leg y ö z h e t l e n s é g é n e k érzetével, önmaga elleni fölháborodással, s keblének lázas szenvedélyességével lép be Hamlet a királynéhoz: s eleinte tartózkodólag; de aztán fokozatosan — mintha e találkozás reá nézve éppen keresett alkalom lenne, — s mintha mindentét erejét, eddigi összes fájdalomát, s csalódásait fölötti keservét szavakba akarná önteni: egész benső világa az étzelmek legintensívebb kifejezésével tör utat magának, s szó-bőssége annyira túlad, hogy talán a talán a teljes kimerültségéig végéig sem érné, ha e lázangása legfőbb fókán, — Shakspeare legköltőibb, legmagasztosabb intenciójából — atya szelleme, mint egy felkorbácsolt szenvedélye visiója ként, csillapítására meg nem jelenik.

A művelt lelkületű herceg az anyai bensőséggel bíró fiú, egy perczig sem feleli győződ gyermeki kötelességét a nő, az anya iránt; s bár szemrehányásai teljes mérvűek; de azokon e tartózkodó fiú szeretetet, a részvételteljes fájdalom mérséklő hatása ömlik el; s még legnagyobb kitöréseit is, — miket inkább saját lehangolására, s a király ellen iránykz, — önfékeséssel anyja jelenlétének fontóságot gyakorló hatása alatt nyilváníti: s kitörése csak akkor megy át némi önfelvedkezésbe, midőn a király elleni dühét egész mértékben felfokozván, e szavakra fakad:

„Egy gyík, egy gaz,“ — stb.

E jelenetben Hamlet jelleme fejlődésének legfőbb fokát, s elméleti magatartásának tetőpontját éri el: — mig a szellem közbejövetele egy részről: a lecsillapodásnak, — más részről: a tragédia más tére vitelének lélektani szükségességét igazolja.

(Folyt. köv.)

ról szól és azon törvényben, mely az állam-főszámvevőszék föllállítását iránt rendelkezik, benne van, különösen ez utóbbinak 15-ik szakaszában, hogy az állam számszéknek nem csak joga, de kötelessége is minden bevételt vagy kiadást esetéről esetere megvizsgálni; továbbá a 17-ik szakasz elrendeli, hogy nem csak joga, de kötelessége az állami vagyont, az alapokat illető minden szerződésre, minden okmányokra visza menni, minél fogva a miniszteriumhoz intézett fölszólításra kötelesek az illető közegek az okmányokat kiszolgáltatni. E jogával él, e kötelességet teljesítette az állam számvevőszék és a miniszterium neki minden adatot annak idején kiszolgáltattott.

Ugyanazon törvény 23-ik szakasza elrendeli; továbbá, hogy az államszámszék köteles mindennemű iratát az országgyűlés bármely hazának kívánatára, vagy magának ezen háznak vagy küldöttségének megvizsgálása alá terjeszteni. A pézgyi bizottság javaslatára folytan megválasztandó küldöttség tehát ugyanazon joggal élhet, mely megadatott az államfőszámvevőszéknek.

A célból, hogy eleje vétessék az oly modoru czélzatos megtámadásoknak, minők gyakran hallhatók, kéri a házat; méltóztassék a pénzügyi bizottságnak adandó utasításában egyszersmind határozottan kifejezni azt, hogy tekintsen meg a kormány által kötött minden oly szerződést is, melyre nézve fölvilágosítást és okmányoszerű tájékoztatást szerezni szükségesnek vél, és mit mindennek fölött kér, méltóztassék utasításul adni, hogy jelentését oly időben adja be, hogy még ezen ülésszak alatt legyenek a ház által is tárgyalhatók és a törvény értelmében elintézendők a zárszámadások. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

Utasíttassék a bizottság mindezen tárgyaknak beható alapos, okmányoszerű megvizsgálására és arra, hogy tárgyalási eredményét minél előbb terjessze a ház elé; ha ez megtörténik, a miniszterium nem lesz többé kitéve oly súlyos és minden alapot nélkülöző vádaknak. (Helyeslés jobb felől.)

A kormánynak nincsen czélja bármely körülményt eltitkolni, ezért óhajtáná a zárszámadások átvizsgálásával foglalkozó bizottságnak utasításul adhatni azt is, hogy adjon aziránt is véleményes jelentést, hogy jövőre az államra nézve kötelező és törvényhozási intézkedést igénylő, mely szerződések és mikép lennének a ház tádomására hozandók, a nélkül hogy az által a közigazgatás törvényes hatásköre és annak rendes menet akadályt szenvedjen.

(Vége következik.)

BELFÖLD.

Torda, nov. 22-én.

A nem remélt, nem is várt, de a körülmények szerencsés össetalálkozása következtében elért siker azon hatása alatt írjuk a tordai választásokról tudósítáunkat, mit akkor szoktunk érezni, mikor a szemeink előtt ellenünk felköltött, felidézett vihar explozió, s ezen explosio ép azokat sebi meg, — löki fére ez utóból — a kik azt előkészítették. Az, ki a tordai baloldal szervezőtét s numericus erejét ismeri, alig hihette, hogy éppen ez a baloldal a városi választásoknál kemény és felette érzékeny veszteséget fog szenvedni. Évek óta az első eset, a melyben a különben elég ügyesen tervezett ütközetet elvesztette. Hiában! a világ forgandó, s nagy szavakból álló üres ígéresekkel az ember hamar jól lakik.

Fő erejét arra irányozta, hogy a polgármesteri székbe kedvezett, egyik nagy befolyásu vezérfért állíttassék, s általa bent a termekben, a tanácskozássokban, mint a város egész közéletére kihatólag dominálja a helyzetet. A párt országos vezére méltónak tartotta ezen terv keresztültételére követi mandatumát, soron kívül, bizonyos időre szegre függeszteni s minden követ megmozgatni, hogy ez így és ne másképp üssön ki. Minden eszközök mozgásba hozattak, permanens gyűlésezések a főutványon, futárok, riporterek szekerén és apostoli lovakon napokon át lázas izgalomba hozták s tartották az egész várost, a kedélyeket, míg maga a riogalom fő vezetője fényes fogatán hordozta házról házra, utcáról utcára polgármesteri candidatusát, sajátos mosolyával gyíngyelmzettvén hű katonáit mellette álló társára, mintha hallottuk volna minden arcvonásából e mély jelentőségű szavakat: „Ez az én szerelmes fiam, kiből én megynyomdтам.“

És a tordavárosi választó közönség birt elég discretióval, birt az önmegtartózkodás önzetlenségével, ezt a szép cordialis fiú viszonyt meg nem háborítani, s Szabó Lajos helyett Szigethy Sándort választotta polgármesternek.

Ez így van jól. Mindenki a maga helyén. Sz. L. talpig becsületes, sokoldalú műveltséggel bíró férfiú; mint szónok, ügyvéd egyaránt jeles, sőt őszintén mondjuk, mint az oppositio egyik vezértagja, nem egyszer teszen jó szolgálatot a közügynek. E téren hivatásának tud is, akar is emberül megfelelni. De polgármesternek — saját magának kell ezt legjobban tudnia — nem való, stereotípp kifejezéssel élve ő nem kormányképes. Hiányzik esze nála az iskolázottság, a szellem nyugodtsága kívül, főleg azon gyakorlati képesség, melyet nem a meditatio, nem a könyvekben való buvázkodás, hanem csak a gyakorlati élet mezején szerzünk meg. És ezt nem mi mondjuk, ezen tudósítás igénytelen írója — ezt az ítéletet egy baloldali többségből álló választó testü-

let votuma mondotta ki akkor, a mikor a baloldaliak mérsékelt és higgadt gondolkodóinak egy töredéke a jobboldalhoz csatlakozva a keresett polgármesteri állomástól, akarjuk hinni — sajnálatlaltal, de a város érdekeire való tekintetből elűtötte.

Ocsárolni fogják e vereségért a jobboldalt. Hisz oly kevesen vagyunk, alig tesszük egyharmadát a választó testületnek. Ocsárolni fogják az elpártoltakat, mint renegatokat, hogy a pártfegyelem vas békít merészek voltak ez esetről azokról lerázni. Mi üdvözlöljük őket ez első bátor fellépésért, mert a költővel tartunk: „a haza (a város) minden előtt“, s azok közé tartozunk, a kik nagy kötelességek teljesítésére hivatva, a lelkiismeretes meggyőződés szerinti cselekvést mindennek, a pártfegyelem vak követését lelki szegénység bizonyítványának hogy ne mondjuk — az önértet megbecsülésének tartják.

A végről térjünk vissza a kezdetre, a választó gyűlés a szinpiadias beillő jelenettel vette kezdetét. Előre kitervezett indítvánnyal léptek fel, melyre a baloldali szónokai csatárlánczot képezve derék tüzeletet indítottak meg, sajátlag önmaguk, önművek ellen, az utolsó órában vették észre, hogy egy fő és egy alorvosi állomás szervezésével, miután a baloldali meleg házakban diplomatus növények vagy elvéve, vagy éppen nem tenyésznek, a főorvost okvetetlen a jobboldaltól kell kölcsönözni, s ezáltal a b. oldali érdemekben megőszült orvossebész primariusból secundarius lett degradálva. A szónoklatok elhangzottak, s a megye által a baloldali megerősítést nyert szervezettel szemben tett illetéktelen indítványt vissza kellett vonni. Így választatott meg nagy bosszujokra a jeles becsületességű orvostudor Szentpéteri János fő, és maradt, a mint illet; nagy szomorúságokra csakis másodorvosnak Szász Sándor, orvos-sebész.

Különben a jobb capacitások mindkét pártból akarva nem akarva bejutottak a városi tisztú karba, s ha talán szükségből vagy érdekből egy némely olyanis becsuszott, kinél jobbat is lehetett volna választani, el lehet tűrni, mert hisz nemcsak művészi, hanem ilyen fusionalis választási compositionál is az árnyék csak nevelni szokta a világosságot.

A fennebb említettekén kívül a tisztú kar követezőleg alakult meg: főkapitány Jakab Gergely alkapitány Nemes Miklós. Tanácsosok: Velics Ödön, Csongvai Domokos, Gaszner József. Tisztú ügyész: Ferenczi Sándor. Pénztárnok: Dulló János. Ellenőr: Nagy György. Számvevő: Szentkirályi Lajos. Főjegyző: Darkó Zsigmond. Aljegyző: Barcsai Pál.

Éljenek, munkáljanak városunk javára!

Aranyosi.

Tisztújítási mozgalmak.

Vizakna, nov. 24-én 1872.

Vizakna törvényhatósági joggal felruházott városban a tisztújítás folyó hó 21-én városi főispán Török Dániel ur ó mltga által megejtetvén, polgármester lett Szőcs Sándor, eddigi királybíró, — főjegyző Szőcs József, volt főjegyző, város kapitánya: ifj. Székely Károly; tanácsnok: Kovács Sándor, aljegyző: Kapeller Győző, — orvos: Stroné Vilmos, pénztárnok: Fekete Mihály, számvevő állomás tresssében maradt, levéltárnok Herepei Károly, ígató: Pávai József, irnokok Csovika János és Teleki Mihály, mely alkalommal azon ötletből, miszerint az egész tisztúkar a deákpartból alakult meg, polgármester Szőcs Sándor indítványára a bizottság egyhangúlag elhatározta miniszterelnök ő nagy méltóságának, meggyőződésünkkel tisztelt kormányunk iránti hála s bizalmi érzést kifejező felterjesztést küldeni fel, egyszersmind külügy gr. Andrássy Gyula, miniszterelnök gr. Lonyai Menyhért, igazságügyér Pauler Tivadar, és Deák Ferencz nagy hazánkiai e város diszpolgárait választottak meg.

Pávai József,

igazgató.

A szász-nemzeti egyetem üléséből.

N. Szeben, nov 21-én.

(Folytatás.)

Dobó Mihály. Az indítvány a múlt évi szász egyetem által a törvényhatósági szervezés ügyében hosszas, beható és ezért tanácskozással folytán hozott határozatok összefoglalását czélozza. A többség, kisebbség és Jaminer képviselő munkálatai a miniszteriumhoz előterjesztettek a miniszterium részéről új vélemény adás iránti fölszólítás nem tétetett s így ő is a napi rendre térést írtolja.

Szavazásnál Gebbel indítványa elfogadtatik és a választás az ülés végére elhalasztatik.

Ezt Bedeus báró indítványa követte a besztercei és brassói alsóbb gazdasági tanodák államjavadalmazását illetőleg.

Bedeus báró eláll indítványának jelen érdemleges tárgyalásától miután időközben értesére esett, hogy több, ezen gazdasági iskolákra vonatkozó iromány már a 14-es bizottság kezei közt van; azon pótindítványt teszi, hogy eredeti indítványa a 14-es bizottsághoz vélemény adás végett utasíttassék.

Shneider Ferencz. Ha Bedeus báró javaslatára eredeti alakjában került volna tárgyalás alá, azt határozottan meg kellett volna támadni: mert nézete szerint a kerületek önkormányzata ezen je-

aslat elfogadása által veszélyeztetve van. A töldek által az ügy megváltozott.

Ma nem arról van szó, hogy elhatározottasság, vajjon a javasolt szabályzatok a kerületeknek kiadásának-e vagy nem, hanem arról, hogy a javaslat a 14-es bizottsághoz utastíassék vagy nem.

A fontosabb ügyek alaposabb tárgyalása érdekében nincs kifogása a javaslatnak a bizottsághoz utastíttatása ellen, de föntartja magának az érdemleges tárgyalásnál a kerületek teljes önkormányzata álláspontjától a javaslattal szemben állást foglalni.

Macellariu a Bedeusféle javaslatnak csak is második részét, miszerint a kerületek utastíttassanak, hogy támogatása iránti kérvényeiket az egyetem elő terjesszék. Kívánja a 14-es bizottsághoz utaltatni, első részét ellenben, mely szerint a kerületek a miniszteri kibocsátványról értesítendőek volnának, azonnal keresztülvitetni kívánja.

Bedeus báró ellenzi pótindítványának ily két-té választását; a két kerületnek azonnali értesítését illetőleg azon véleményben van, hogy a kibocsátvány tartalma saját által már nyilvánossá tettét következéleg már közudomású.

Macellariu megjegyzi, hogy a kerületek csak is hivatalos értesítőről kötelezethetnek tudomásul venni.

Szavazásnál a Bedeusféle indítvány tartalmilag határozattá emelgetik.

Rövid megszokítás után a hetes bizottság választására beadnak a szavazati jegyek. Megválasztottak: Gebbel, Müller, Heidendorf, Schreiber, Macellariu, Litscheken és Láng.

Elnök a bizottságot megalakulásra és tanácskozásának megkezdésére szólítja föl.

Müller indítványozza miszerint tekintettel arra, hogy a következő ülésig valamennyi választás meg lesz ejtve, és valamennyi képviselő megérkezik, azon hézag, mely az 5-ös bizottságban egy helynek valamennyi választás megjelölését föntartása által a f. hó 15-iki ülésben elhatározott, ne hagyassék továbbra is betöltetlenül, s az elnökség kéressék föl a 15-ös bizottság kiegészítése végett a 15-ik tag választását a legközelebbi napirendre kitűzni.

Egyhangulag elfogadjatik. Az ülés vége 11¹/₂ órákor d. e. A legközelebbi ülés hirlapilag fog közudomásra hozatni.

Magyar színészet.

(N — r.) November 24-én vasárnap; „Czigány” Szigligetnél. — Ismét egy élvezetes este, a melyet bizony nem annyira a kevésbé összefüggő előadás, mint a darabnak egyes megragadó szépségei, a drámai fejlemény bizonyos mértéke s a főalak bevégzettsége, tehát a mű érdemei tették élvezetessé. Kicsinyben is élet az élet; s a czigány szegény, egyszerű alakja ép úgy lehet örök eszme — az egyéni jogulság — képviselője, mint termékeny kedélybevértatások tárgya. Szentgyörgyi: (Zsiga czigány) tapasztaltságának tág tere nyílt természetes tehetségét kifejezni. A kik töle ugyanezen szerepet a tavaly is látták, nem tagadhatják el, hogy ő a benső ábrázolásban sokat baladott. Kitérésseiben nem tulzó, humorában simább, mely bánatába vonultabb, enyhébb árnyalatokban változatosabb, öltözködésben ugy szólnak izlésesebb, szóval egy teljesen kidomborított specifikus, de művészi czigányjellemet rajzolt. Ily egészet töle még eddig ritkán láthatunk s így annál kedvesebb meglepetés volt játékában egy fejleményt látni, mely fokozottan mindjebben lekté a figyelmet.

A sikerben Boér Emmával (Rózi) osztozott, körül azonban még sem mondhatjuk el, hogy mely felfogással kezelte volna szerepét, Rózi — szerintünk — egy gondosabban nevelt czigány leány faja keletieségének legbensőbb hevével; állásának alárendeltségénél fogva csöndes és zárkózott s épen ezért egy lefolyt szívszenvedély. S e tulajdonait mindjárt az expositioiban ki kell tüntetnie. E helyett azonban az első felvonásban egy lágyan epedő, önfeledt, lassu szendécskét ismertünk fel. Ez által pedig a későbbi, változott állapotokhoz való ellentét lett kisebb. Hanem az örültség s a viszontlítás jelenetei, mint kidolgozásra érdemesebbek, jól sikerültek s tetszést arattak.

Kurta, aggregényben Kendi ügyeskedett, míg Márton paraszt gazdában Paragh gyengélkedett: s ez alatt eszünkbe jutottak a tavalyi előadásról Kassai és Körösy K. typicus alakításai! Szinpadunkon a comicum meg van osztva s egyesek bírják a — részleteket. Így bizony egészet nehezen láthatunk. — Halmit (Gyuri) előre feltettük, hogy salionias lesz, hanem várakozásunkban kellemeesen csalódtunk. Körösyné (Rebeka), Dékány Róza (Évi), Dezső (Peti) betöltötték szerepüket. Hegyi Gyula (Násznagy) ismét csak harsogott, recsegett; Hegyi balul biszi, ha azt gondolja, hogy szini élenkségekben áll. miszerint mintegy tánczra készen állunk, ha ifjat ha öreget játszunk. — Váradi Jósikáról (Ferre, hajdu) meg kell emlékeznünk, a menyinyben egyszer csinosan énekelt, s magaviseletében nem volt meg a nála már annyira megszokott tulzó otthonosság a szinpadon.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Pesten nov. 26. 10 ó. 30 p. d. e.

Érkezett nov. 26. 11 ó. 35 p. d. e.

Képviselőház tegnapi ülésében tárgyalott Korizmits indítványa

vasárnap pártok magánértekezletet tartván, Tisza Kálmán ma igen békülékeny beszéddel nyitotta meg a vitát. Korizmits indítványát elfogadta, ha belőle a hétfői botrányra vonatkozó szavak kihagyatnak. Ülés félbeszakított, a miniszterek a jobb és baloldali pártvezérekkel tanácskoztak; ülés újból megkezdett, Csernatony emelt szót, leghatározottabban bocsánatot kérve a háztól hétfői szavaiért, elismerte, hogy szavaival jogos elégedetlenségre adott okot, kéri a házat, felejtse el a történeteket. Ezen nyilatkozatra Lónyay Korizmits indítványában említett szavakat kihagyatni kéri, mi megtörténvén, indítvány csekély módosítással egyhangulag elfogadtatott.

Kerkapoly pénzügyminiszter állítólag benyújtá lemondását; legközelebb honvédelmi miniszter kinevezetik.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 26.

— Király ő felsége közelébb Bognár kisasszony és dr. Förster, az udvari várszínház tagjait fogadta magánkihallgatáson, kik meg akarnak válni az intézetből, de kérelmüket illetőleg mindaddig hiába sárták a véghatározatot. Őfelsége először Bognár kisasszonyt fogadta, kit hosszabb kihallgatás után azzal az ígérettel bocsátott el, hogy ügye felől tudósítást szerez magának és igazságosan, és méltányosan fog intézkedni. Dr. Försterrel szintén hosszabb ideig társalgott és sajnálkozását fejezte ki, hogy e derék művész, meg akar válni a várszínházról. „Fájlalom,” szölt, „az ily jeles erő távozását; tudom, hogy sokat és szorgalmasan dolgozott.”

— A kolozsvári egyetemen bejegyzett hallgatók száma 255. Joghallgató 170, természettudományi hallgató 31, bölcsész 21, orvos 23.

— A kolozsvári magyar kir. egyetemen 1 könyvtárnok-segédi állomás betöltendő mellyel 600 frt évi fizetés és 120 frt szállás pénz jár. A kik ezen állomást elnyerni óhajtják kell bizonyítványaikkal felszerelt folyamodásukat folyó évi dec. 20-ig adják be az az egyetemi rectori hivatalhoz. A kolozsvári kir. tud.-egyetem tanácsa.

— A torna-vivoda egyetel közgyűlése, a táncz-vigalom után való nap, az az: Deczember hó 8-án fog megtartatni.

— A kolozsvári torna-vivoda báln rendező bizottsága, mint halljuk b. Jósika Lajosné ő excellenciáját fogja felkérni bályánál. E bál a rendező bizottság ügybuzgó tevékenységéből s fényes előkészületeiből itélve egyike lesz az idény legszebb vigalmainak s méltán tarthat számot városunk szépeinek díszes koszorujára, annál is inkább, minthogy a carnevali szokások vigalmakat megelőzve, egy szóval nyitá nyújtogja képezni a farsangi idénynek.

— A felnőttétek oktatása a középtanodáknál tegnap este vette kezdetét. Az iparosok, az iparos olvasó egyetel helyiségében gyűltek össze, s az egyetel buzgó s tiszteletré méltó elnökének Krémer Ferencnek vezetése alatt mentek az olvasásra. Dr. Salamon József egy talpraesett csinos beszédben üdöztölte a megjelenteket s bebizonyítani igyekezett, hogy a felnőttéteknek se szegény a tanulás. Tudatta, hogy mily tárgyat ad elő, t. i. a közegészségtant, s mennyire fontos és nélkülözhetetlen ez. A mintegy 50-re menő iparos hallgatók közt ott láttuk az erdélyi tanterületi főigazgatóság személyzetét is.

— A Magyar Tudományok akadémia november 25-én összes ülést tart, melyben a folyó ügyek tárgyalatnak.

— Tegnap a színházban Dumanoirnak „Don Caesar de Bazan és Maritana az utcai énekesnő” című régi, de jószágában el nem avult színműve adott. Egyike ez is ama régi jó színműveknek, melyeket öregek látva, fiatal jó estők jutnak eszükbe, s melyeknek alakjai s mozzanatai a köznap társalgás ócskára koptatott tárgyait képezik. A darabban különben kellemeesen váltakozik az eleven komikum a komoly drámai jelenetekkel, melyek mindenike valódi tanulmány tárgy szorgalmas színész számára. Don Caesar egy könnyelmű, de becsületes bukkott egyén színpadon kibomlott alakja, kit Kovács Gyula a szó teljes értelmében kitűnően személyesített. Boér Emma (Maritana) mint rendesen, most is meghatóan játszott mint Bazan grófné, de mint Maritanában piluló szendéséget láttunk, a nagy ravagó utcai énekesnő eleven tűzésége helyett; szóval nem láttuk játékában mit Don Jose ráfogott: a kaczérságot. Mátrai mint Don Jose a kaján miniszternek hü képe volt és Körösiné (Gazalla) igen sikertűlten személyesítette a hia vén damát, kár, hogy Körözi, mint halljuk betegsége miatt, nem lehetett a szinpadon is férje, mert Kendi mascircingjával, inkább látszott ravasznak mint együgyűnek.

— Haynald Lajos érsek, Csurog a volt tölde és erdőkerület egyik nagyobb községében,

templom építésre 14.000 frtot ajánlott fel, s paplakot is vett.

— Takács Ádám a debreczeni szinpadon általános tetszés mellett játszta „Brankovics György” czimszerepét.

— Székely-Udvarhelyt folyó hó 20-án tartott meg a végvárak Kápolnás oláhtalvi Simon Mózes ellen ki 1870 január 16-án részeg állapotjában György nevű testvérét úgy ütötte föbe, hogy ennek következtében másnap meghalt. Simon Mózes 5 évi nehézbüntetést ítéltetett el, s egyuttal elhatározta a kir. törvényszék az ítélet enyhítését a m.-vásárhelyi kir. táblánál ajánlatba hozni.

— Ujegyházon e hó 18-án és 19-én több gazdasági és gabona lett a tűz martaléka.

— Zetelakán Ábrám Ferenczet e hó 17-én midőn egy tánczvigalomról haza ment, Balázs Alajos, Péter Áron, Gáspár József, s Karácson Imre társai meggyilkolták.

— A sz.-keresztúri adószedő és jegyző Nagy József 106 frt 50 kr. a homorod-okládi adószedő Egyed István 91 frt 76 kr. ez utóbbi községben a a múlt évi községi előjáró Balázs János a jegyzővel egyetértve 486 frt 40 kr községi pénzt sikasztottak el.

— Lucca asszonynyal rossz üzletet csinál impressariója s a művész, hir szerint, oly pénzzavarban van, hogy segélyért Vilmos császárhoz kellelt folyamodnia.

— Florenczben a Zsidónót kifütyölték, s a Tergola színház igazgatóságának hirlapilag, kellet bocsánatot kéri, hogy e darabot előadassa.

— Vukovich haláláról írják Londonból: A távsürgöny megvív a hazának a megdöbbenő gázshirt, hogy Vukovics Sebő nincs többé. Tizenöt napi súlyos betegség után múlt ki nov. 19-én reggeli 9 órákor. Végcszenvedéseiben enyhülés és vigaszt talált kedvesei jelenlétében. Egyetlen leánya, nnokafia s neje állták körül a nagy beteg ágyát. A tiszta öndudat a legulósó perczben sem hagyta el, a fájdalom rohamok végképen megszűntek és nyugodtan szenderült át örök nyugalomra a nemzetnek egyik leghívebb fia s a józan szabadságnak egyik leghívebb elszántabb bajnoka. Ma délutáni két órákor ment végbe a beszentelési szertartás, az elhunyt számos honfitársai és angol barátai jelenlétében. A holt tetemek bebalzsamoztatván Magyarhonba fognak szállíttatni A világiosi katastrofa után ez már a katodik áldozat. Első volt b. Kemény Farkas a piskii hős, ezt követte a genialis Szabó testvér pár: Imre az ezredes és István a tűzér kapitány, aztán Kmetty tábornok és Loránt tűzér kapitány. Az 1849-ki menekültek közül Londonban még csak Dösy Márton maradt életben.

— Okmány lopás Muszkaországban. A Golos és a Moskov, Viédomosti közlik, hogy nem régen a moszkvai kerületi kormányzóság irattárából ösmeretlen tettesek több mint 1000 ügyirat-csomagot lopak el, melyek mind az 1860-ik évből valók.

— Cizmadiák congressus ülésezik jelenleg Berlinben, mely kísértötte, hogy a cipészek együtöde mell betegségekben hal meg. E balokai hosszas munkaidő, elégtelen táplálék, igen rossz lakások és a szüléktől örökölt betegségek. Ezen munkasztaályi fcsikai emelése végett a delegáltak elhatározták, hogy a tanonczság megszüntetésére fognak hatni; továbbá a legények és inasok testi ápolására nagyobb gond lesz fordítandó; az ülést a mesterség gyakorlásában meg kell szüntetni; végre a szülék intendők hogy gyermekeiket ne adják a cipész mesterségre. A debreczeni cizmadiák gömbölyű termékekkel nehezen voltak képviselve ezen a congressuson.

KÖZGAZDASÁG.

Az első haltenyésztes Magyarországon. (Folytatás)

Ezen eljárásnál nagy gyorsaság és óvatosság szükséges; mert a folyadék a vízbe érve csak néhány perczig áll, míg a peték, ha a levegővel érintkeznek elősdi gömbök által támadtatnak meg. Ha a peték megtermékenyítették, akkor a kiköltésére szükséges vályukba lesznek elhelyezve, egy e célra gondosan ápoltt forrás tövében. A lazac és pisztráng petéit ugyanis lehetőleg élenyssel telt forrásvízbe szokta lerakni, melynek hőmérséke nem engedi, hogy a tél idején befagyjon. A tapasztalat után indulva szintén forrásvizet bocsátanak a megtermékenyített petékre; a hőmérsékettől — mely 5—10° C. lehet — függ, vajjon minő gyorsasággal fejlődik a petéken a halacska.

Az iglói haltenyészdeben szintén a hőmérsék lejebb szállásának tulajdonítják a pete gyorsabb vagy lassabb fejlődését.

A pete a mig egészeséges, tiszta. áttetsző, ha megromlott, tejszerű. A fogamzás kezdetétől a szem kifejlődéséig a peték gondosan őrizendők, mert a legkisebb rázkodás is megromlásukat eredményezi. Ha a szemek ki vannak fejlődve, akkor legkevésbé érzékeny a pete és ezen időben szokták szétküldeni. Az iglói haltenyészde szintén az eddig fejlődött petéket szokta Salzburgból megkapni, és ezek kevés kivétellel, teljes épségben érkeznek meg.

A petéket kis fadobozokban, nedves moha vagy homok közé téve szokás elküldeni. Ezen időponon tul a pete külső hártýája a folytonos feszülés miatt

ruganyos erejét elveszti és már kisebb rázkodás után szétreped, a halacska pedig korai életbelépése folytán elvész. Az ór az időtájt csak arra figyel, hogy fény ne hasson a petékre, másrészt a fehéres megromlott petéket, nehogy a gombák elterjedjenek, rögtön eláávolítja. Mihelyt a pete hártýája megszűnt a magzat takarója lenni, már több munkával van az ór terhelve. A magzatok eleinte időtlen göbe alakúak és szikzacskóval vannak ellátva, melyből addig táplálkoznak, mig az teljesen lelohad. Ezen idő alatt a halak tartós nyugalmat igényelnek, mert alkatuknál fogva a mozgás nekik nehezen esik. Mihelyt a halacska étek után vágyik, már virgoncz mozgással bir. A halacska ezen időszakban már egy nagyobb többa lesznek elhelyezve, melyben finomra aprított borjuszivvel tápláltatnak. Ezen tő a napfény ellen fátódéllal van ellátva és 100,000 halat bátrau befogadhat. Jelenleg, ha jól emlékezünk, april havában 40,000 pisztráng és lazacot bocsátottak ezen 5 öl hosszú és két öl széles többa, melynek vizét a beléje ömlő patak folyton felfrísíti. Innét egy harmadik házíkhöz érünk, melyben 40,000 harmadfél éves pisztráng és lazac tenyészik. — A halak már itten apróra vágott lóhussal tápláltatnak. Az erdő mentében még két nagyobb többa bukkannak, melyekben közönséges pisztrángok tenyésznek, mig az előbbieket nemesebb fajból valók. Még meg kell említenünk azt is, hogy a rákászatra az intézet vezetője Scherfl Vincze, Igló városának ezidei polgármestere, egy kis tavat készíttetett, ugy hogy annak partjaiba hosszú papóznákat veretett be, bizonyos távolságban egymástól, hogy az így előállott közökben a 400 darab rák, nyugodtan tenyészessék.

Eddig már is 100,000 halacskanál többet költött ki az iglói haltenyészde és ha a kezdet nehézségeit tekintjük, akkor az örvendetes eseménynek látszik előtűnni. Ha évről-évre 100,000 halat termel az intézet és annak bizonyos perczentjét a közvel vizekbe bocsátja és azokat megnépesíti, (tudunkkal a közel Taubnitzba már 20,000 pisztráng lett lebecsátva), ha képes lesz az intézet közel levőknek kisebb halakat, vagy petéket eladhatni, akkor pisciculturának általa hatalmasan fog felvirágoztatni.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Nov. 25-én 5% Metalliques 100 frt. 66.24. Kamat 66.—. Nemzeti kölcsön 100 frt. 70.30. 1860. Kölcsön 103.—. Bankrészvény 984. Hitelin-tézeti részvények 342.—. London 10 ft. st. 109.— Ezüst 107.65. Cs. kir. arany 5.20 Napoleondor 868.— Urbéri kötvények: Magyarország 7975 Temesi 79.—. Erdélyi 76.25 Horváthországi 77. 25

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér. *)

Figyelmeztetjük a közönséget, Stein János muzeumegyleti könyvtár és egy-nyomdász 1873-ik évi képes naptárára, a mely a f. évi deczember elején fog megjelenni és dús tartalma mellett a miniszteriumok, az erdélyi összes törvényszéki, közigazgatási, pénzügyigazgatósági, adó-, posta-, és távirat-hivatali; továbbá az állami és más nyilvános intézeteknek, a legujabb és teljesen hiteles adatok után összeállított tiszti czim- és névtárát fogja tartalmazni; és így hivatalnokok, gazdák, magánosok és üzletembereknek szükséges, csaknem nélkülözhetlen kézikönyvvül szolgálni lesz hivatva. Bolti ára 50 kr.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872 november 2-től: Kolozsvárról, Szamosújvárig és Deésre és vissza indul naponta kétszer. Kolozsvárról reggeli 8 órákor és délután 1¹/₂ 3 órákor.

Déésről Kolozsvárra reggeli 6 órákor és délután 1 órákor. — Kolozsvárról 1 személy első közbelső coupéba Szamosújvárig 2 fr. 30 kr. hátulsó coupe és imperial 1 fr. 70 kr. Déésig 3 frt. — és 2 frt. 50 kr.

Bármi viszonyok jöjenek közbe ezen fentebbi árak folytonosan megmaradnak, felyebb hágtatni nem fognak sem miszin alatt, az intézet igazgatóságának nem célja az utazó közönség iránt háládatlan lenni, mert jelszava sebes, olcsó és kényelmes közlekedés.

Kolozsvárról Tordára Felvinczre naponta kétszer, reggeli 3, és délután 4 órákor. 1 hely ára Tordáig 2 frt. — Felvinczig első és közbelső coupe 4 frt, hátulsó és imperial 3 frt. 50 kr. — Minden utas 30 font szabadpundgyázt vihet magával. Az imperial ülőknek több új Bوندát készíttetett az intézet, egész vonalokra 50-50 kr. díj mellet használhatni egyes utra.

Kolozsvárt, november 2-án 1872.

Kibédi Biasini Domokos

*) E rész alatt közölték csupán a sajtóhatóság irányában vállalt felelősséget a Szerk.

